

ВІДГУК

кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри історії світової музики
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

АРТЕМ'ЄВОЇ ВІРИ БОРИСІВНИ

та доцента, завідувача кафедри народних інструментів Національної музичної
академії України імені П. І. Чайковського

МАТВІЙЧУК ЛЮБОВІ ДМИТРІВНИ

на творчий мистецький проєкт та його наукове обґрунтування

творчого аспіранта кафедри народних інструментів Національної музичної
академії України імені П. І. Чайковського

**ГОНЧАРОВА МИХАЙЛА ОЛЕГОВИЧА «КОНЦЕРТ ДЛЯ ГІТАРИ З
ОРКЕСТРОМ: СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ»**

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва,
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Актуальність теми творчого мистецького проєкту та обґрунтованість його положень. Дослідження Михайла Гончарова «Концерт для гітари з оркестром: сучасний стан, тенденції розвитку» цілком природньо і доречно вписується в панораму сучасного виконавського музикознавства. Адже об'єктом дослідження у роботі є концертний жанр, пов'язаний із самопрезентацією композитора і виконавця, жанр, у якому соло особистості виходить на перший план, втілюючи концепції світосприйняття людини від періоду Ренесансу і до сучасності.

Актуальність обраної теми підтверджує зв'язок із мультикультурними процесами в музичному мистецтві Новітньої доби, особливо важливими в період глобалізації культури останнього часу, а предмет роботи – концертні твори для гітари з оркестром композиторів ХХ–ХХІ століть – відповідає

головним напрямком досліджень кафедри народних інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського.

Три розділи дисертації складають органічну композицію роботи. У двох параграфах першого розділу «Становлення жанру інструментального концерту» окреслюються базові для дослідження методологічні засади у їх ключових аспектах: в історично-стильовому ракурсі розглядаються жанрові особливості інструментального концерту як феномену, окрему увагу приділено принципу концертності та розмаїттю його трактувань представниками сучасної української музикознавчої школи.

У другому розділі роботи «Жанр концерту для гітари з оркестром на прикладі видатних композиторів ХХ–ХХІ століття (Х. Родріго, М. Кастельнуово-Тедеско, Е. Вілла-Лобос)» автор зосередив увагу на аналітичному дослідженні обраних для звучання в творчому проєкті концертів для гітари з оркестром, зокрема, аналізує різного типу зв'язки між виконавською та композиторською практикою, а також враховує репрезентацію специфічного звукообразу гітари, який формується у кожному з представлених зразків жанру.

Концерт для гітари з оркестром «Аранхуес» іспанця Хоакіно Родріго Михайло Гончаров розглядає з позицій наслідування національних традицій, обумовлених особистим пошуковим досвідом композитора. Як зазначає автор, класична тричастинна структура концерту поєднується з характерною для бароко ритурнельною формою: «Цей принцип відтворення глибинних основ мистецтва минулого ґрунтувався на основі розвідок Родріго, які здійснювались як результат розшифровки творів іспанських композиторів. Саме зв'язок з історичним контекстом став базою для звукового образу» (с.39).

Натомість Концерт для гітари з оркестром ре-мажор італійського композитора М. Кастельнуово–Тедеско автор роботи пов'язує з естетикою неокласицизму, в той же час окресливши специфічні ознаки свого часу у використанні композитором елементів «ладової перемінності мажору та мінору, відхилення. Окрім цього проступають елементи пентатоніки» (с. 50). Також дослідник відзначає ігрову спрямованість твору, пов'язану із принципом

«концертування як змагальності між солістом та оркестром, різними оркестровими групами тощо» (с. 51).

Третій параграф другого розділу присвячений аналітичному дослідженню виконавських особливостей Концерту для гітари з оркестром Ейтора Вілла-Лобоса. Попри зовнішню класичну тричастинну структуру концерту, у внутрішній композиції можна знайти досить відносні ознаки традиційних форм. Справедливо зазначивши, що концерт Е. Вілла-Лобоса на відміну від двох попередніх проаналізованих творів, написаний композитором-гітаристом, Михайло Гончаров акцентує увагу на тому, що у Е. Вілла-Лобоса була можливість «найкраще продемонструвати можливості інструмента, виявити сильні сторони гітари та показати її потужну віртуозність» (с. 72).

Відзначивши відмінності трактування концертного жанру у кожному з обраних творів, Михайло Гончаров зазначає їхні спільні базові концепти, такі як «принцип опори на фольклор, у них підкреслюється генетичний зв'язок гітари з іспанською, італійською, бразильською народною та побутовою виконавськими традиціями» (с.73) та співпраця провідних іспанських гітаристів із композиторами, які належать до різних національних шкіл.

Окремо варто зазначити велику увагу автора роботи до виконавських інтерпретацій обраних для аналізу і виконання творів. Ретельний компаративний аналіз зазначених виконавських версій увиразнив власну позицію Михайла щодо концепції виконання концертів для гітари з оркестром обраних композиторів.

У третьому розділі наукового обґрунтування «Тенденції розвитку жанру концерту в сучасному гітарному мистецтві» автор створює широку жанрову панораму із представлених зразків гітарних концертів. У типологізації розмаїття сучасного концерту для гітари з оркестром Михайло Гончаров спирається на його структурно-формотворчі особливості, поділивши обрані твори на гітарні концерти «традиційної» структури (твори Мануеля Понсе, Антона Гарсія Абріля, П'єра Петі, Роланда Дьенса, Франсіса Клейньянса та інших), гітарні концерти із залученням новітніх принципів організації музичної

тканини (Моріс Оана, Лео Брауера, Тору Такеміцу тощо) та гітарні концерти неklasичної структури (твори Стівена Госса і Миколи Стецюна).

Висновки ґрунтовно підсумовують зміст дисертації, подаючи результати дослідження в концентрованому вигляді, та містять новий, більш високий рівень узагальнень основних ідей. Автор окреслює комплекс важливих факторів для формування і репрезентації жанру: тісний зв'язок гітарного концерту із соціокультурним контекстом і відповідно вплив соціуму на формування жанру з його специфічними ознаками в різні стильові періоди, різні типи взаємодії соліста і оркестру, узагальнює та типологізує структурні, драматургічні і композиційні особливості, типи музичного матеріалу та особливості його розвитку проаналізованих у попередніх розділах творів.

Усі положення та висновки наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту є результатом власних спостережень здобувача. Текст роботи та наукових публікацій не містить академічного плагіату. Для дискусії пропонуються питання, актуалізовані сучасним соціокультурним дискурсом.

- 1) Як Ви можете змалювати стан жанру гітарного концерту в Україні? Чи звертались інші, не згадані в роботі композитори, до цього жанру, і до якого типу концертів тяжіють твори українських композиторів?
- 2) Якою є доля репрезентованих Вами творів, і загалом жанру гітарного концерту в українському виконавстві? Чи часто вони звучать на концертних сценах, поза навчальними і конкурсними програмами?

Відповідність публікацій і мистецьких апробацій темі творчого мистецького проєкту. Матеріали дослідження викладено в доповідях на міжнародній науково-освітній конференції, міжнародній науково-творчій конференції, трьох всеукраїнських науково-практичних конференціях, двох міжнародних наукових конференціях, міжнародному науковому форумі, а також висвітлено у двох статтях у наукових періодичних виданнях.

Презентовано два творчих мистецьких проєкти, один із них – на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва; проведено три концерти.

Рівень виконання мистецького творчого проєкту.

Результатом реалізації мистецького творчого проєкту автора став концерт, який прозвучав 22 червня 2023 року в малому залі імені О. С. Тимошенка НМАУ ім. П. І. Чайковського. У програмі концерту були представлені такі твори: Е. Вілла Лобос - Концерт для гітари з оркестром (в 3х частинах), 2. Х. Родріго - Концерт «Аранхуес» для гітари з оркестром (в 3х частинах), 3. М. Кастельнуово- Тедеско - Концерт для гітари з оркестром ре мажор (в 3х частинах)

У процесі реалізації творчого мистецького проєкту «Концерт для гітари з оркестром: сучасний стан, тенденції розвитку» Гончаров Михайло проявив себе як обдарований музикант-виконавець та продемонстрував професійну зрілість. Його виконавська діяльність високо оцінена на престижних всеукраїнських та міжнародних конкурсах, концертних сценах України.

У представленому до захисту відеозапису концерту, що відбувся у Малій залі імені О.С. Тимошенка НМАУ імені П. І. Чайковського, звертає на себе увагу масштаб концертної програми. Вперше у одному концерті виконано програму, яка складалася з трьох концертів для гітари з оркестром , у супроводі фортепіано, за участі лауреата міжнародних конкурсів, доцента кафедри спеціального фортепіано №1 НМАУ ім. П. І. Чайковського Романової А.В. Представлена програма вимагає від виконавця великої витривалості, концентрації та високого рівня майстерності. Окремої виконавської уваги потребує вміння в озвученні простору концертної зали створити баланс між гітарою та фортепіано, не втратити інтонаційної ясності фактурних контурів соліста. У виконанні мистецької складової проєкту Гончарову Михайлу вдалося майстерно реалізувати складні творчі виклики заявленої програми. Звучання інструменту вирізнялося розмаїттям тембрових відтінків, звукової палітри та віртуозності виконавця.

Усе вищезазначене дозволяє зробити висновок, що творча й дослідницька складові мистецького проєкту виконані на високому фаховому рівні і відповідають вимогам МОН України. Творчий мистецький проєкт Гончарова Михайла Олеговича «КОНЦЕРТ ДЛЯ ГІТАРИ З ОРКЕСТРОМ: СУЧАСНИЙ

СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ» може бути рекомендований до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво».

Рецензент

кандидат мистецтвознавства, в.о. доцента

кафедри історії світової музики

Національної музичної академії України

імені П. І. Чайковського

В.Б. Артем'єва

Рецензент

доцент, завідувач кафедри народних інструментів

Національної музичної академії України

імені П. І. Чайковського

Л.Д. Матвійчук

В.Б. Артем'єва
Підпис Л.Д. Матвійчук
Засвідчую: начальник загального відділу
Національної музичної академії
України імені П.І.Чайковського